

реформування інституту судово-медичної та судово-психіатричної експертизи, спрямоване на запровадження світових стандартів незалежності експертів.

Слід створити і законодавче підґрунтя для моніторингу дотримання етико-правових принципів застосування досягнень біомедицини (в тому числі удосконалення регулювання діяльності локальних комісій з питань етики та створення Національної етичної комісії при МОЗ України з повноваженнями, притаманними подібним інституціям закордоном).

Потрібна подальша інституціоналізація медичного права (вірніше, відповідно до світових тенденцій, охороноздоровчого права («health law»), визнання його окремою науковою спеціальністю, запровадження відповідної спеціалізації у юридичних вишах, які мають забезпечувати системну охорону здоров'я юридичними кадрами, здатними надавати висококваліфіковану правову допомогу пацієнтам та іншим суб'єктам охороноздоровчого права. При цьому охороноздоровче право має вивчатися у тісному зв'язку з біоетичними дисциплінами.

RT2.1/3 МІСЦЕ ПАЦІЄНТА В СИСТЕМІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ: ЕТИЧНІ ТА ПРАВОВІ АСПЕКТИ

В.Д. Очеретенко

*Спілка захисту прав пацієнтів "Здоров'я нації",
Київ, Україна*

2013 рік, дійсно, є дуже важливим для визначення громадської участі в формуванні політики, зокрема в галузі охорони здоров'я, з двох основних причин:

- 2013 є Європейським роком громадян, спрямований на підвищення рівня обізнаності громадян про свої права та на стимулювання їх активної участі в європейській політиці;
- Офіційне прийняття доповнень «Директиви 2011/24/EU про права пацієнтів в сфері охорони здоров'я», яка буде підтримуватись державами-членами Європейського Союзу в комунікації з пацієнтськими організаціями.

З огляду на процес Євроінтеграції для України вкрай важливим є залучення пацієнтів до законодавчих ініціатив. Незважаючи на угоду щодо необхідності участі громадян у законотворчому процесі, на сьогодні немає систематичної реалізації цього питання. Буде висвітлено основні напрями участі пацієнтів (планування, прийняття рішень, здійснення, оцінка і т.д.) в розробці стратегії політики з охорони здоров'я нашої країни.

Будь-яка реформа не може бути успішно

реалізованою без широкої поінформованості населення про стратегічну модель охорони здоров'я, яку визначено за мету перетворень.

Будь-який закон не працюватиме, якщо до формування політики покращення здоров'я населення не залучаються громадяни.

Роль пацієнтських організацій полягає в активному залученні пацієнтів до законодавчих ініціатив та підвищенні поінформованості населення відносно стану медичної допомоги в Україні та прав і обов'язків пацієнтів.

RT2.1/4 ПРОФЕСІЙНЕ САМОВРЯДУВАННЯ ЯК ГАРАНТІЯ ЯКОСТІ МЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ

Черненко З.С.

*Національний університет «Києво-
Могилянська академія»,
ВГО «Українська медико-правова асоціація»
Київ, Україна*

З-поміж базових прав пацієнтів, гарантованих Конституцією України та міжнародними правовими актами, є отримання якісної медичної допомоги. Одним з елементів системи її гарантування є професійна відповідальність медичного працівника. Формальні підстави професійної відповідальності медичних працівників в Європі дуже подібні. Адаже в більшості європейських країн існують схожі базові принципи здійснення медичної діяльності, а також принципи медичної етики. Переважно провадження в справі щодо відповідальності здійснює інституція, яка реєструє медичних працівників і надає їм право здійснювати професійну діяльність. У більшості країн Європи цю функцію виконують органи медичного самоврядування. Порівнюючи обсяг провин, за які медичний працівник може нести професійну відповідальність, та види покарань, виявляється, що менш суворим є підхід у країнах, де справами професійної відповідальності опікуються державні органи, а не професійні самоврядні організації. Більш суворий «підхід» насправді у самоврядних організаціях. Історично професійні організації розбудовувалися за принципом «знизу». Потрібен був певний час, аби державний апарат усвідомив факт існування груп, об'єднаних за професійною ознакою, що керуються самостійно виробленими правилами.

Правники, як і медичні працівники – традиційні представники вільних професій. Обидві професії виконують в суспільстві спеціальну функцію. Тому їхні самоврядні організації відіграють особливу роль у державі, подекуди діють замість державних органів і в інтересах

суспільства. Контроль, що здійснюється професійними самоврядними організаціями, повинен сприйматися як звільнення державного апарату від частини його завдань. Самоврядні професійні організації, що об'єднували представників вільних професій, існують у демократичних європейських країнах трохи менше двохсот років. За радянських часів таких організацій не було. Діяльність професійних самоврядувань як демократичного представництва вільних професій була не сумісна з тоталітарним режимом. Створення й існування професійних самоврядувань є виявом створення демократичних структур громадянського суспільства і взяття професійною спільнотою співвідповідальності за функціонування суспільства. В інтересах України як демократичної правової держави є створення та діяльність професійних самоврядувань як вагомого елементу громадянського суспільства. До функцій професійних самоврядувань належать: встановлення принципів професійної етики і контроль за їх дотриманням, зокрема, за допомогою дисциплінарного суду; нагляд над здійсненням професійної діяльності; перевірка професійної кваліфікації; надання права здійснювати професійну діяльність; забезпечення відповідного рівня здійснення професійної діяльності; представництво професії. На сьогодні в Україні тривають процеси створення самоврядних організацій як правників, так і медичних працівників.

Відсутність упродовж десятиліть професійного самоврядування, традицій та культури таких організацій зумовило супротив, а також побоювання створення «квазімістерства».

Водночас вдалося створити Національну асоціацію адвокатів України. Зараз обговорюється питання і навіть розроблені законопроекти щодо впровадження нотаріального самоврядування. Так, законопроект № 2278 від 5 жовтня 2006 р., розроблений Українською нотаріальною палатою, передбачав, що єдиним загальнодержавним органом професійного самоврядування нотаріусів України є Палата нотаріусів України. Однак, попри активність навколо зазначених законопроектів, їх наразі не прийнято. Суспільство ще не усвідомило ролі професійних самоврядних організацій.

Подібний супротив викликає ініціатива впровадження професійної самоврядної організації в медичному середовищі. В Україні самоврядні організації лікарів існували ще на початку ХХ ст. Лікарські товариства були, наприклад, у Харкові, Львові. Кожне з них діяло на підставі статуту, проводилися з'їзди, деякі навіть видавали власні часописи. На сьогодні розроблено законопроект «Про лікарське самоврядування» № 3539 від 23 грудня 2008

р., яким визначаються засади національної громадської самоврядної організації лікарів – Всеукраїнського лікарського товариства. Всі лікарі, які відповідно законодавства України займаються професійною медичною діяльністю на території України, відповідно до проекту мають бути членами ВУЛТ, бути внесеними в реєстр відповідного регіонального відділення – обласної колегії ВУЛТ. Справді демократична правова держава повинна намагатися віддавати максимально допустиму кількість своїх повноважень громадським інституціям, які краще за інших відстоюватимуть честь власної професії, намагатимуться оберігати її від непрофесійності, негідної поведінки колег. Спільною метою і пацієнтів, і медичних працівників є поліпшення якості медичної допомоги. Для цього слід одночасно і у необхідних пропозиціях застосовувати всі засоби. Це і ефективність інституту професійної відповідальності, відповідні матеріальні та організаційні умови, мотивація, і постійне професійне вдосконалення. Покладати весь тягар належності медичної допомоги на медичних працівників неправильно. Саме професійна самоврядна організація, яка б опікувалася етичними професійними питаннями діяльності медичних працівників, має відіграти важливу роль у реформуванні системи охорони здоров'я.

RT2.1/5 НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ОСНОВИ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ МЕДИЧНОЇ ГАЛУЗІ

О.С. Коваленко

Міжнародний науково-навчальний центр інформаційних технологій і систем НАН України, Київ, Україна

Інформатизація системи охорони здоров'я займає провідне місце при її реформуванні. Інформаційні технології дозволяють удосконалити систему управління галуззю, підтримують та оптимізують процес надання медичної допомоги, дозволяють підвищити якість та ефективність медичних послуг.

В той же час в Україні не існує ні одного законодавчого акту, який би регулював саме сферу інформатизації медицини. Сьогодні всі нормативно-правова база стосовно інформатизації має загальний характер. Це і Закони України «Про Концепцію інформатизації», «Про Національну Програму інформатизації» та інші Закони, Укази Президента та документи Кабінету міністрів, які регулюють діяльність в цій сфері. Стосовно нормативних документів, то вони видавалися Міністерством охорони здоров'я України і повинні були регулювати